

תוצאות חיים

ד"ר ע"י התאחדות בני תורה
בנשיאות מרן הגאון הרב יצחק רצאבי שליט"א
פוסק עזת תימן

עלון מס' 11, ניסן התשע"ב

מסורת אבותינו

שמירת מסורת אפיית המצות, הגדרת המושג אפייה בהלכה
ושלפעמים חומרא מביאה לידי קולא

דבר הצורך

הנה חג הפסח הגיע, שהוא חג החירות, היום שבו הוציא הקב"ה את עם ישראל ממצרים מעבדות לחירות, משפלות לרוממות, היום שבה אנו נהיינו בני חורין ולכן חובה עלינו להיסב ביום זה, ועד כדי שאמרו חז"ל במסכת פסחים (צ"ט ע"ב) דאפילו עני שבישראל לא יאכל עד שיסב, וכל כך למה? כיון דהסיבה מורה ומסמל את החירות.

ולכאורה יש לנו להתבונן מהו הבני חורין האמיתית, איזו חירות היא על דרך האמת, וכיצד יש לנו להתנהג כך במשך כל השנה שנרגיש באמת שאנו בני חורין ולא רק כלפי חוץ בעלמא.

כשנתבונן במהותו ובתוכנו של חג הפסח, נראה שכל המהות והתוכן שבו הוא זכרון יציאת מצרים, הניסים שעשה הקב"ה לאבותינו בימים אלו, והמסורת שהולכת איתנו דור אחר דור מזמן יציאת מצרים ועד היום וכן עד סוף כל הדורות, המסורת שבו עם ישראל מקיים את חג הפסח כהלכתו אלפי בשנים לזכרון יציאת מצרים, שבו יצאו בני ישראל מעבדי פרעה, לעבדי השם כמאמר הכתוב "עבדי הם", עבדים שלי ולא עבדים לעבדים.

ואם כן, זה העניין של החירות שבה עם ישראל צועד אלפי בשנים עם המסורות והמנהגים שלו, כל עדה כפי מנהגה בלא סטיות באמצע הדרך אלא כמו שקיבלו מאבותם ואבות אבותם עד מעמד הר סיני ויציאת מצרים. ועוד נקודה חשובה שצריכים להוסיף כאן, דכידוע כשנתגלה לפרעה שעומד להילוד מושיען של ישראל, מיד צוה "כל הבן הילוד היאורה תשליכו", וכל כך למה? דפרעה ידע שמספיק אחד שקבעו לו מן השמים שהוא יושיע ויציל את ישראל, כולם ילכו אחריו וישמעו בקולו בלא פוצה פה ומצפץ.

והנה, בכל דור ודור הקב"ה מעמיד מנהיג ומורה דרך לעם ישראל, וברוך השם שכעת אנו נמצאים בארץ הקודש שבו התקבצו כל עם ישראל מכל העדות, הקב"ה מעמיד מורה דרך, ומנהג לכל עדה ועדה באשר מנהגה. ורק מה שנשאר לנו הוא להיות כפופים לו וכנועים לכל אשר יאמר, ואז ניגאל גאולה שלמה כבזמן יציאת מצרים.

תוסיפו שנים רבות שמחים במועדים טובים.

לומר, לפעמים החומרא באה לא בשביל שאנשים יהיו צדיקים ויחמירו, אלא בשביל להגיד להם הפוך, שאם כן אתם לא יכולים להחמיר, לכן תקילו לגמרי. אותו הדבר בנקודה הזאת. אני חושב שחייבים להגיד את התשובה לשאלה הזאת. דהיינו, המצות שעושים היום האשכנזים, המצות חמץ, הם בכלל בספק אם הם באמת חמץ. כיון שהלישה שלהם כל כך במיעוט מים, כל כך יבשה, יכול להיות שאפילו אחרי הרבה שעות הבצק לא מחמיץ. ממילא גם אם מתערבבים פירורים בתוך הבצק, בכלל לא בטוח שזה חמץ.

מי שרוצה מקור לזה יראה בפסקי תשובות, חלק חמישי בדף ר"ח, הוא מביא בשם סידור פסח כהלכתו, מצות חמץ שלנו, בכלל לא מוכרח שהם חמץ ממש מעיקר הדין, כי נאפות תוך דקות ללישתן, רק אינן משומרות מחמץ, לכן יש לאסור באכילה בערב פסח. יש לו נידון, האם מותר לאכול בערב פסח את המצות חמץ. לא מדברים על מצות שעושים לפסח, אלא מצות שעושים כל השנה כמצות חמץ. הוא אומר, מעיקר הדין זה כשר לפסח, אבל בגלל שזה לא משומר לשם חמץ, אוסרים. למה מעיקר הדין זה כשר לפסח? כיון שהעיסה כל כך קשה ויבשה, כל כך מעט מים, בקושי הקמח נדבק למים, לכן מעיקר הדין זה בכלל לא חמץ. ממילא גם אם נחמיר במצות חמץ של כל השנה, כיון שלא שמרו אותם מחמץ, אבל פה זה שמור מחמץ. וגם שזה רק פירורים, וגם שרק אולי נפלו, ממילא אין חשש.

אבל כמובן שאנחנו ממליצים לאלו שמנגקים את המכונות, שיותר טוב שינקו כל שמונה עשרה דקות, כשהמכונות מתפרקות. כמו שהיו עושים ביד בנימין לשעבר, כיום זה בבית שמש, בודאי שזה יותר טוב. מי שיכול להחמיר, שלא ידאג על ההוצאות. אם יתן איש את כל הון ביתו באהבה, בוז יבזו לו. בכל אופן אנשים שמעל גיל מצוות. אם יוכלו להדר שיהיה באופן כזה, שהמכונות מתפרקות, ושלא ישאר שום פירורים, זה הכי מהודר. גם במצות מכונה.

המשך בעמוד הבא

שיטה ממש. נכון שהשתכללו הדברים החיצוניים, אבל מבחינת השיטה, הצורה, ויתר הדברים האחרים הכל בעצם אותו הדבר. בתימן אפו כל אחד למשפחה שלו, כמויות קטנות וזה היה יותר קל. כדי לעשות משהו גדול, היה צריך למצוא שיטות אחרות, כדי להתאים את האפיייה למציאות של זמנינו. ב"ה מבחינה זאת הצלחנו. וזה מוסר השכל.

בזמן שכתבתי זאת עוד היה לי ספק, ישמעו או לא ישמעו. אבל ב"ה תוך כמה שנים התחילו, והיום ב"ה יש לפחות שלש מאפיות כאלו, ויתכן שאפילו יותר.

בכל אופן יש טוענים שבמצות העבות, החלק הפנימי לא אפוי. דהיינו, אחרי שהמצה יוצאת מהתנור, בחוץ בחלק העליון והתחתון, אפוי. אבל בפנים, לטענתם זה בצק.

לפי עניות דעתי זו טעות מיסודה. הרי מה זה בצק ומה אינו בצק יש הלכות מפורשות, ואין שום שיטה שמחמירה. הפוך. יש הלכה ערוכה בשו"ע סימן תס"א סעיף ג', **מצה שנאפית עד שאם פורסים אותה אין חוטים נמשכים ממנה, יוצאים בה.** דהיינו, הסימן של מצה אם היא אפוייה, ההגדרה של אפיית מצה, שאין חוטים נמשכים. כידוע, כשעושים בצק, אפילו היום כשעושים עוגות ורוצים לבדוק אם היא אפוייה או לא, מכניסים מזלג ואם נדבק משהו סימן שעוד לא נאפה בפנים, ומשאירים שיאפה עוד כמה דקות, עד שהמזלג יכנס ויצא בלי שיהיה עליו כלום.

הסימן הזה מוזכר בגמרא מפורש, במסכת פסחים דף ל"ז עמוד א' על מצה נא, הגמרא אומרת את הסימן אם אין חוטים נמשכים. ולא רק לגבי מצה, אלא גם לגבי לחם הפנים. ולא רק שם, אלא גם לגבי שבת, אם אדם שם פת בערב שבת בתנור, אם לפני כניסת שבת נאפה בצורה שאין חוטים נמשכים, מותר לו לרדות את הפת בשבת, כי פירושו שהיא נאפתה לפני שבת. דהיינו, הסימן הוא, אם חוטים לא נמשכים. חוטים נמשכים, שייך להיות סימן רק בבצק כמו אצלנו שהוא רך. אצל האשכנזים העניין הזה בכלל לא מתחיל. בגלל שאצלם אפילו בעודו בצק, אין חוטים נמשכים. אצלם המצה השתנתה לגמרי, אין בכלל מה להשוות אותה למה שמובא בגמ' ובפוסקים. אצלם זה לא סימן בכלל, וזה כנראה מה שמטעה אותם. בגלל שהיום המצות של השוק הם יבשות וקשות, שם החוטים לא נמשכים אפילו כשזה בצק, הבצק בכלל לא רך, ממילא אצלם זה לא סימן. בכל אופן, אצלנו זה סימן.

עוד סימן אחר, כותב החק יעקב, אם אתה שם את האצבע בתוך הפת והיא לא נדבקה, סימן שזה כבר נאפה. גם בביקורנו במאפיה, נגענו באצבע ולא נדבק בכלל. גם בדקנו אם החוטים נמשכים, ובכלל אין חוטים נמשכים. ובדקנו זאת מיד אחר האפייה, מיד כשיצא מהתנור, בעודה חמה, נגענו בקושי כי ממש היד סולדת בו, והחוטים לא נמשכים.

יתר מזה, למעשה אפילו בפחות מהשיעור הזה, לפי דעת הרבה פוסקים, כבר נחשב אפייה. כך מדייק הב"ח במקום, שהמצה הזאת שאין חוטים נמשכים ממנה, פירושו שיוצאים בה ידי חובת מצה, דהיינו לצורך מצת מצוה זה נחשב לחם, כי התורה הקפידה שיהיה לחם עוני. לכן אם אין חוטים נמשכים, זה נחשב לחם. אבל גם לפני כן, לא שזה בצק וחמץ. הרי יש אפייה של מאכל בן דרוסאי. ממילא אפילו בפחות מאין חוטים נמשכים אינה חמץ, רק שלא יוצאים בה ידי חובת אכילת מצה בליל הסדר, כיון שהאפייה אינה מספיקה בכדי להיקרא לחם. אם כן יוצא, שברור שזה נחשב אפייה. מי שחושב שזו לא אפייה, פשוט איננו יודע. נשים תימניות זקנות, וגם מהדור החדש, רבניות, שראו את האפייה, אלו שמונסות באפייה אמרו שזו אפייה מצוינת. מכל הבחינות זו אפייה ברורה. גם הנסיון וגם ההלכה אומרים שזה אפוי.

למעשה, יש עוד סימן, קרמו פניה. הקרמת פנים של העיסה. דהיינו, כאשר החלק העליון והחלק התחתון של המצה קרום. היום לצערנו בגלל שהמצות שבשוק מאוד דקות ויבשות מכל הכיוונים, כשהם באים להשוות עם המצות התימניות ורואים שבפנים רך, הם חושבים שזה בצק. הם רגילים למצות הדקות של השוק, שבודאי אם הם בתנור חם, ויש חום מלמעלה וחום מלמטה, אין שום דבר רך בפנים. אבל כשהם רואים את המצות שלנו הם לא מבינים. יש היום כל כך שכחת התורה, כל כך התבלבלה מסורת הכנת המצות, עד שמגיעים לעשות השוואה.

אתם יודעים, היום הרי כבר כולם יודעים שהאתרוג התימני הוא לעילא ולעילא. הכי בטוח שהוא לא מורכב. אבל בשלב הראשון, כשעלו התימנים לארץ, בשנים הראשונות, כשראו את האתרוג שלהם, אמרו האתרוג התימני בכלל לא אתרוג. אין לו בפנים מיץ, זה לא אתרוג. מי שהתרגל למושגים מעוותים, ברגע הראשון הוא

אבל גם מצות שלא עושים בהם את כל הפירוק של המכונות, ויש חשש שלפעמים נופלים פירורים, מעיקר הדין מותר. וגם בגלל שאנחנו מצרפים את הספיקות, חוזר וניער במקום ספק. כי הרי במקום ספק, אנחנו עושים ספק ספיקא. ספק אם יש כאן פירור חמץ, ואפילו אם יש, ספק אם כבר התבטל לפני פסח או לא וממילא אפשר להקל. ק"ו כאן, שרחוק כלל להגיד שמצד הדין הם בכלל חמץ, בגלל שהבצק כ"כ יבש ולא מספיק להחמיץ.

בתשובה לשאלה מהקהל: תראה, אני מציע לספרדים שלא יתערבו בעניינים שלנו. אומר לך מדוע. למשל, הם תמיד מדביקים את הרמב"ם אלינו. נכון שהרמב"ם אומר כך, אבל בדבר הזה לא נהגנו כמוהו. אכן הרמב"ם סובר, שצריך לכל ימי הפסח שהמצות יהיו שמורות, אבל הספרדים לא יודעים שיש דברים שאנחנו לא נוהגים בהם כמו הרמב"ם. דהיינו, המנהג הוא לקחת מצה שמורה רק לליל הסדר. וכך מצד הדין, והעיקר הוא כך. למרות שיטת הרמב"ם. ומי שיראה גם במהרי"ץ מבואר הדבר, אע"פ שמהרי"ץ לא כ"כ הסביר, כי זה פשוט. שם בתשובה שהוא דן, הוא מביא את דעת המגיד משנה. אבל בפועל, לא עשו את זה, אלא נהגו לקחת שמורה רק לליל הסדר.

אמנם, אם אתם שואלים אותי לאמיתו של-דבר, כיום אנחנו אומרים לקחת מצה שמורה כל שבעת ימי הפסח, אבל לא בגלל הרמב"ם, אלא מסיבות אחרות. הסיבה העיקרית היא, כיון שבמצה השמורה מקפידים יותר, נזהרים יותר בכל מיני חומרות, אפייה יותר מלאה, לכן כדאי לקחת אותן לכל ימי הפסח. אבל לא מצד שצריך שמורה, כי אנחנו לא פוסקים שצריך שמורה לכל שבעת ימי הפסח. רק מצד שעושים בהם הידורים ודקדוקים אחרים, כדאי לקחת מצה שמורה לכל פסח.

יש כאלו שחושבים, שבכל דבר התימנים הולכים כמו הרמב"ם. לצערי אני שומע את זה, אבל הם לא יודעים. יש דברים שאנחנו נוהגים בהם כפי דעת הרמב"ם ויש דברים שלא. שלא ידביקו לנו כל דבר מהרמב"ם. הרמב"ם בכלל היה ספרדי. אנחנו תימנים. מהרי"ץ הוא תימני, ואנחנו הולכים אחרי מהרי"ץ. את הרמב"ם אנחנו מקבלים תמיד רק מכלי שני, וכלי שני אינו מבשל. אל תגיד הרמב"ם, תגיד מהרי"ץ. איפה שמהרי"ץ הלך כמו הרמב"ם, אנחנו מקבלים אותו.

טענה שנייה שטוענים על מסורת אפיית המצות שלנו, שהמצות לא אפויית מספיק. תראו, אני אגיד לכם משהו, כל דבר של חומרא זה דבר טוב, אבל יש גבול לכל דבר. יש דברים השנויים במחלוקת ויש שמחמירים, זה אומר כך וזה אומר כך. אבל יש דברים שאי אפשר לסבול, כמו העניין הזה, מכיון שמבחינה הלכתית זה לא נכון.

ביקרנו השבוע במאפיית המצות שלנו בראש העין. הלכנו עם אנשים שמומחים באפייה, בעלי נסיון גדול באפייה, שעסקו במשך שנים בכל סוגי האפייה. אני מדבר על המצות שבכשרות בד"צ פעולת צדיק, מצות שב"ה זכינו שנעשו בזכות המאמר הזה שפורסם (מאמר כיצד אפו מצות בתימן, עלון קהל יהודה ניסן התשנ"ח).

כתבתי פה בסוף המאמר, וכה **תאמר לבית יעקב, אלו הנשים. לדאבונינו הולכת ונעלמת אפיית מצות יד כפי מסורת נשות תימן, המקובלת מדור לדור, ומאם לבתה, ומאשה לרעותה. בטביעות עין, ובעבודת כפיים. דוקא בזמנינו, שרבו הספרים וההדרכות של מתכונים לבישולים ומאכלים שונים ומשונים, הוזנחה ההדרכה למצוה הגדולה של עשיית מצה בכשרות ובהידור. יהדות תימן היא הגחלת האחרונה והחוליא הסופית בשרשרת הארוכה של צורת עשיית המצה המקורית מאז יציאת אבותינו ממצרים, במשך כל תקופת הנביאים, וכך הלאה בזמן חז"ל בעלי המשנה והתלמוד, הגאונים והראשונים, עד הדור האחרון ממש. ואל תטוש תורת "אמך", כפשוטו. הבה ונחדש עטרת מסורתנו הנאמנה. שגם כיום, שלשת אלפים ושלוש מאות ועשר שנים מאז חירותינו מגלות מצרים (כי יציאת מצרים היתה בשנת ב'תמ"ח לבריאת**

העולם) נזכה לראות ולומר "הא לחמא עניא דאכלו אבהתנא" כמשמעו. אל נא תקטעו את השרשרת בדור הזה. עוצו עצה לשימור המסורת הנכונה והנאמנה. בזכות נשים צדקניות נגאלו אבותינו אז, וניגאל גם בדורינו. אל נא תחכו שיהא מאוחר מדאי ח"ו, שלא יהיה כבר ממי ללמוד זאת.

ב"ה היום, אולי זה לא ממש באותה צורה כמו שהיה בעבר, כמו שעשו בבית מצה לפסח, אולי זה לא שייך היום, אבל ב"ה מצאו עצה, איך לעשות ולהפיץ בצורה ציבורית, מצות שנעשות כפי אותה

דעת תורה ממרן שליט"א פוסק עדת תימן

בהוראות הכלליות בענייני כשרות לפסח (פורסם בסוף קטלוג פסח התשע"ב) מאת מרן הגאון הרב יצחק רצאבי שליט"א נכתב בנוגע לכשרויות והכשרים לפסח לבני ק"ק תימן יע"א כדלקמן:

א. כיון שמנהגינו להחמיר בחשש חוזר וניעור כדעת הגאונים ורבינו הרמב"ם ומהרי"ץ זצוק"ל, כמבואר בשע"ה סימן פ"ג סעי' ב', אין לקנות מאכלים ומשקאות שלעת עתה אינם תחת השגחתנו, אלא אך ורק מההכשרים האשכנזיים שהם מחמירים כיום בפועל גם בתערובת לח בלח. ולא מההכשרים הספרדיים שמקילים בדרך כלל לסמוך על ביטול בששים לפני פסח כדעת מרן הש"ע. גם מההכשרים האשכנזיים אין לקנות אלא אך ורק מהמחמירים ביותר שבהם.

ב. קטניות יבשות, כגון: שעועית, אורז, חומס וכדו' שהן רק בהכשרים ספרדיים, נראה שיש אפשרות לסמוך עליהם כיון שאינם מעובדים ומורכבים שנצטרך לסמוך על ביטול, והחשש הוא רק מחמת אריותם במפעלים שאורזים גם קמח וכדו', ע"כ יש לברר אותם היטב היטב מחשש תערובת גרגירי דגן וראוי אחרי כן לשטוף את הקטניות במים בנפרד.

ג. עוגות ועוגיות יין הנקראים "מצה עשירה" בהכשרים ספרדיים יש בהם חשש גדול אפילו לפי שיטתם. וכל שכן לשיטתנו, אסורים בהחלט.

ד. המצות התימניות הרכות שהם תחת השגחתנו, הן אפיוות כהלכתן ללא שום ספק. וכיון שעביין הוא רק כ-4 מ"מ, פשיטא שהן ראויות והגונות לעלות אף לכזית מצה דאורייתא בליל פסח על שלחן מלכים לכתחילה, למהדרין מן המהדרין ולמצוה מן המובחר (עיין שערי יצחק ניסן ה'תש"ע, והארכנו עוד בזה בתשובה כת"י).

לשאלת רבים הננו להביא בפניכם את רשימת

הבדצ"ים הממולצים על ידינו לרכישת מוצרים לפסח: בד"ץ העדה החרדית - ירושלים, הרב לנדא - ב"ב, הרב רובין - רחובות, שארית ישראל - ב"ב: כל המוצרים. בשר בקר - רק "חלק בית יוסף". בד"ץ נוה ציון - בני ברק: בשר ועופות, וכן דברים יבשים שאין בהם תערובת (כנו"ל בסעיף ב'). בד"ץ ישא ברכה - ירושלים: בשר ועופות.

מוצרים בכשרויות אחרות אינם מומלצים על ידי מרן שליט"א.

אומר לחושך אור ולאור חושך. אותו דבר כאן, הם לוקחים את המצות שלהם שנעשים בצורה כזאת, רואים את המצות שלנו שהם באמת המצות, ועושים הפוך, הם חושבים שזה חמץ. בדיוק הפוך. אם היה לנו ח"ו ספק, בוודאי שהיינו מחמירים. בפרט אנחנו, שמחמירים בחוזר וניעור יותר מכולם, היינו הראשונים שצריכים להחמיר בזה. אבל נגענו ובדקנו בבצק, אין חוטים נמשכים בלי שום ספק. אם היינו מסופקים היינו בודקים אולי גם דברים אחרים.

א"כ אמרנו שני סימנים. א. אם אתה נוגע בבצק והוא לא נדבק. ב. שהחוטים לא נמשכים. אז זו אפ"ה מעלייתא, אפ"ה כהלכתה. אבל אמרת, שאפילו בפחות מזה, גם אם יש חוטים נמשכים, זו עדיין אפ"ה. כך כתב הלבוש, וזה גם מובא בשתילי זתים בסימן תס"א, על מה שכתב השו"ע בסעיף ג', מצה שנאפית עד שאם פורסין אותה אין חוטים נמשכים ממנה יוצאים בה, אומר השת"ז, שכיון שקראתה התורה לחם דכתיב לחם עוני, בעינין שתהא אפיוה כהלכתה. לזה הוא קורא אפ"ה כהלכתה, אבל גם בפחות מזה נקרא אפ"ה. רק שזה לא לחם עוני, ולכן אל תשתמש בזה לכזית מצה. כי הרי בליל הסדר יש חובה לאכול שלש כזיתים, הכזית הראשון, הכורך והאפיקומן. שלשת הכזיתים הללו נקראים מצות מצוה. אם כן, מה שיאכלו יותר, לדעת הרמב"ם מקיימים מצוה מדאורייתא (כמבואר בשדי חמד בשם מהר"ל מפראג). אבל רק אלו הם החובה, ולהם צריך אפ"ה כהלכתה. אבל לסתם מצות ובשאר ימים, גם בפחות מזה לפי דעת הרבה פוסקים, נקרא אפ"ה.

בתשובה לשאלה מהקהל: לכתחילה צריך שיקרמו פניה משני הצדדים, בפרט אם היא קצת עבה. קרמו מלשון קרום, כעין קליפה. רואים שמשוה נתפס, משוה יותר קשה. כמו שרואים היום על הלחם, שבחלק העליון והתחתון כמין קליפה.

[מתוך הספר הנפלא שערי יצחק פרשת ויקרא התש"ע]

"פילפולא חריפתא"

א. במסכת ר"ה [כח ע"א] אומרת הגמרא, ששוטה שאכל מצה ולאחר מכן התרפא לא יצא ידי חובתו, וחייב לאכול פעם נוספת לאחר שהתרפא, משום ששוטה אינו 'בר חיובא' ונמצא שבשעת אכילתו לא היה בר חיובא. הרי לנו, שאין אדם יוצא ידי חובת מצוה שמקיימה בזמן שאינו בר חיובא.

קשה: במסכת יבמות (סד ע"א) מובא, שגוי שהיו לו בנים ולאחר מכן התגיר, אם בניו שנולדו לו בהיותו גוי אכן מתייחסים אחריו הריהו מקיים מצות פריה ורביה בבניו שנולדו לו בגוינותו, למרות שבן נח אינו מצווה על פריה ורביה כמבואר במסכת סנהדרין [נט ע"ב]. כיצד יתכן הדבר, והרי אין אדם יוצא ידי חובת מצוה כשמקיימה שאינו בר חיובא? ב. במסכת ברכות (ט ע"ב) מובא וינצלו את מצרים אמר רב אמי מלמד שעשאוה כמצודה שאין בה דגן, וריש לקיש אמר עשאוה כמצולה שאין בה דגים, כלומר שבני ישראל רוקנו את מצרים מכל וכל.

קשה: אם אכן לא נותר מאומה במצרים מהיכן באה ביזת הים, שהיתה כמובא בחז"ל גדולה יותר מביזת מצרים?

"לאורו נלך"

צריך לדעת ששיטת מהרי"ץ בליל הסדר היא:

- א. לברך על כל כוס וכוס.
- ב. לברך על נט"י בטיבול ראשון.
- ג. הכרפס יהיה כזית.
- ד. לטבל הכרפס בחרוסת.
- ה. לבצוע המצה קודם ברכת המוציא.
- ו. לחתום בברכת אשר גאלנו "גואל" בחולם.
- ז. לברך על מצה ומחצה.
- ח. לאכול בתחילה שיעור כזית אחד.
- ט. לטבל המצה בחרוסת.
- י. שיעור כזית הוא כשליש ביצה.
- יא. אסור לשתות קאהוי ולעשן אחר ד' כוסות זולת מים.

חדש! יצא לאור קונטרס "מועדי השם" על הלכות פסח

עפ"י פסקי מרן הגאון רבי יצחק רצאבי שליט"א

ניתן להשיג ברח' בירנבוים 19 ב"ב

057-3111606 03-6771638

הכנה לפסח ממהרי"ץ זיע"א

כתב מהרי"ץ על חובת הכנת האדם את עצמו למצוות חג הפסח: "בערב פסח יטהר עצמו לכבוד רגל, יגלח ראשו קודם חצות וירחץ גופו... ואח"כ ילבש מלבושיו הנקיים והמכובדים כדי לקבל שמחת הרגל, וכבר נהגו כל ישראל לעשות להם בגדים חשובים ליום טוב יותר על בגדי שבת וכו'. ואחר שיקבל עליו שמחת החג כראוי ילך לבית הכנסת שש ושמח וידע ויכיר ויתבונן בחסדיו יתברך והגמול שגמל עלינו להיותנו בני חורין תחת רשותו ומשרתיו, קדושים וטהורים, ולא משועבדים תחת יד פרעה מלך מצרים, וזה שאנו אומרים בכל המועדות: "זכר ליציאת מצרים", להכיר הטוב והגמול הגדול אשר גמל עלינו אלוהינו ברוך הוא להיותנו לעם נחלה כיום הזה לקיים מצוותיו ותורותיו, ובהשם האדם מגמת פניו הענין הזה לא יחטא ותהיה יראתו על פניו, ובלכתו לבית הכנסת בהכנעה ויתחיל במזמורים המספרים ביציאת מצרים, ונהגו לומר מזמור יאמרו גאולי ה' שהוא כולל גאולות הרבה ומדבר בארבעה הצריכים להודות, וביציאת מצרים כולוה איתניהו ביה"ע"ל קדשו.

{מתוך ספרו עץ חיים ח"ב}

'חד גדיא' והמוסר השכל שבו

מתוך شعרי יצחק מוצש"ק שמיני התש"ע

כידוע, היתה מחלוקת בין גדולי ישראל לפני שלש מאות שנה. מחלוקת גדולה בין היעב"ץ לרבי יהונתן אייבשיץ. ר' יהונתן אייבשיץ היה אחד מהגדולים החריפים, מחבר אורים ותומים על חושן משפט, ותפארת ישראל על יורה דעה, ועוד ספרים. היעב"ץ היה מגדולי ישראל, גם בשטחים אחרים, והחתם סופר בתשובה מחשיב את היעב"ץ, גדול שבאחרונים. בכל אופן שתי ענקים. היעב"ץ נלחם נגד הרב אייבשיץ. בד"כ ר' יהונתן אייבשיץ היה סבלן. סבל את המחלוקת נגדו. ביזו אותו, ביישו אותו, היעב"ץ חשד בו שהוא מאמין למשיח השקר שבת"י צבי שר"י. ר' יהונתן אייבשיץ, חוץ ממה שהיה גדול בנגלה, היה גם גדול בנסתר. היה כותב קמיעים לאנשים חשוכי מרפא. ובקמיעים כידוע, יש כל מיני צירופי שמות קדושים. היעב"ץ בדק את הקמיעים, פתח וראה כל מיני רמזים שיצא לו כנראה גימטריא צבי או שבתאי וכדו', נפל בליבו חשד, ויצא נגדו למלחמת חרמה. ר' יהונתן אייבשיץ קיבל הרבה בושות מכל הסיפור הזה, אבל הוא לא הגיב. החרימו אותו. הוא היה בפראג, והב"ד שלו רצו להחרים בחזרה את היעב"ץ, אבל הוא לא הסכים. הוא סבל בדומיה.

מספרים, זכורני כי החת"ס סיפר עליו, שפעם אחת, בתקופה שאחרי פסח ר' יהונתן אייבשיץ יצא לנדוד בכל מיני מקומות, כאדם פשוט, בלי איצטלא דרבנן. הגיע לאיזה בית מדרש, נכנס וראה כולל ערב. לומדים תורה בערב. נו? על מה מדברים? 'שיחו בי יושבי שער...', מדברים עליו. אבל הוא לא דיבר כלום, התעלם. עד שראה שזה יותר מדי, עשו אותו ממש לצחוק, ללעג וקלס, כשבכלל לא הכירו אותו ולא ידעו מיהו, בגלל ריחוק המקומות. פנה ואמר להם, אני רואה שאתם ת"ח, והוא היה נראה ממש כמו עם הארץ, וגם לא עשה רושם בדיבורו בכוונה, אמר להם אני רוצה לשאול אתכם שאלה. אני רואה שאתם למדנים, יש לי קושיא. מה הקושיא? אמר, זו לא קושיא בגמרא ואפילו לא ברמב"ם, זה מההגדה של פסח. אמרו לו, טוב תשאל. אמר להם, זה אפילו לא מההגדה, זה מ'חד גדיא' שאחרי ההגדה. יש לי קושיא בחד גדיא. אמרו לו טוב, מה הקושיא? חשבו מי יודע מה, מה כבר יכול להיות קושיא בחד גדיא. אמר להם, אני פשוט לא מבין, התחלתי, חד גדיא דזבין

אבא בתרי זוזי. אבא קנה גדי בשני זוזים, ואתא שונרא, בא חתול ואכל את הגדי. החתול לא בסדר. החתול רשע, למה אכל את הגדי? ואתא כלבא, ואכל לשונרא. הכלב בסדר, הוא צודק. עכשיו בואו נראה את ההמשך לפי הסדר הזה, החוטא לא צודק, הנורא צודק. המיאי לא צודק, התורא צודק. השוחט לא צודק, מלאך המות צודק. ואתא הקב"ה ושחט למלאך המות, הקב"ה לא צודק. תעשו חשבון לפי הסדר הזה, כך יוצא. היתכן? הרי כתוב 'צדיק ה' בכל דרכיו וחסיד בכל מעשיו'. לא יתכן שהקב"ה יוצא לא בסדר.

הם שמעו את השאלה והתפלאו, כי מתחילה חשבו שהוא סתם עם הארץ. אמרו לו תשמע, אם אתה מסוגל לשאול כזאת שאלה, בטח יש לך תירוץ. אמר להם, אני אגיד לכם את התירוץ. החשבון מתחילה לא נכון. אנחנו עשינו חשבון שהכלב צודק שאכל את השונרא, אבל זה לא נכון. יש בין הגדי לבין השונרא סכסוך, הכלב לא צודק, מה אתה מתערב בסכסוך שלא שלך? ומכאן ממילא הכל מתהפך בחזרה. יש ויכוח ביניהם, זה ככה וזה ככה, טוב אז הוא אכל אותו, מה אתה הכלב מתערב?

אמר להם ר' יהונתן אייבשיץ, תשמעו, יש פה ויכוח בין רבנים, בין גדולי תורה, מה אתם מתערבים? מה אתם מדברים? איני יודע אם בסופו של דבר הוא גילה להם שזה הוא, אבל זה לא משנה. זה כוחו של יצר הרע, שאדם תמיד חושב על עצמו שהוא חכם, שיכול להביע דעות, שיכול להגיד על דא ועל הא, למרות שהוא לא מגיע לקרסוליים של גדולים. כל אחד יסיק לעצמו את המוסר השכל. כי לצערנו, מה שדיברנו במוצש"ק צו, בשם מהר"ל בנצח ישראל, על כל הקנאה והמחלוקת, שאוכלת בכל פינה. ושזהו דבר מיוחד דווקא לעם ישראל. צריך לקחת זאת לתשומת לבנו.

ובפרט בימים אלו של ספירת העומר. חז"ל אומרים שעשרים וארבעה אלף תלמידי רבי עקיבא מתו כי לא נהגו כבוד זה בזה. זה מדהים. בשנה שעברה, כמדומני הארכנו על זה. ביארנו גם מה בדיוק היה החטא שלהם, כי אי אפשר לקחת את הדברים כפשטם. אנחנו לא מגיעים לקרסולי רגליהם, לציפורן רגליהם, כדי שאנחנו אולי נבין מה העניין בכלל. עשרים וארבעה אלף תלמידי רבי עקיבא? עולם שלם! זה מדהים. אבל בכל אופן לפי מדרגתנו, כדי שאנחנו נבין במצב שלנו, שח"ו לא נכשל. הקב"ה לא תובע מאיתנו להגיע לדרגות כאלו גבוהות, אבל בכל אופן מה שאנחנו יכולים.

"אמת מה נהדר"

במלאות שמונה שנים לשיעור ליל ששי לבחורי הישיבות הקד' שיחי' מפי מרן הגאון הרב **יצחק רצאבי** שליט"א, התקיים שיעור גיבוש וחזקת מיוחד בו השתתפו עשרות בחורים ממיטב הישיבות הקד' אשר האיזנו בקשב רב לשיעורו העיוני של מרן שליט"א. לאחר השיעור התקיים געלה וברכות, שירת קודש ודברי תודה וברכה מהבחורים שיחי' בוגרי השיעור.

הכיבוד נתרם לע"נ מו"ר רבי **משה בן דוד** זצ"ל

הודעה חשובה! בחודש ניסן – בין הזמנים – לא יתקיימו שיעורי ליל ששי. השיעור יתחדש בעה"ת בחודש אייר.